

UUSTUTVUS "PAQUITA", "VÄIKESE SÜMFOONIA" JA "VÖLUMANDARIINIGA"

Taas esietendus "Estonias" lühiballettide kimp. See vorm tuli meie balletitraditsiooni juba 1930. aastail ("Flora ärkamine", "Lakšmi"), oli aga kaua aega peaaegu unustatud (üksikud erandid "Chopiniana", "Bolero", "Straussiana"). Žanri taasavastamise 1963. aastal tõi noorte koreograafide tulek: lühivorm sai "Estonia" repertuaaris endastmõistetavaks.

Seekordne balletiõhtu algas grand pas'ga Minkuse "Paquitast" (Petipa koreograafia). Sellega tehti panus klassikalist tantsu armastavale publikule ja priimabaleriin Kaie Kõrbile, kes "Estonias" seda varem ei ole tantsinud. Debüüdi tegi põnevaks Tallinna "Paquita"-traditsioon, mille avas Eesti esimene priimabaleriin Lilian Looring (Litvinova-studio etendus) ja jätkas Tallinna Balletikooli lavastus 1966. aastal (peaosades Olga Tšitšerova ja Aleksandr Bogatõrjov). Etendus lõi laineid ka Moskovas ja pani aluse meil kasvavale Bogatõrjovi hilisemale karjäärile Suures Teatris. Ehtbaleriinliku elegantsiga on "Estonias" "Paquita" nimiosa

lühike, et väsitavast, kolm kuud kestnud Euroopa-turneest täielikult välja puhata, lülituda "Paquita"-lainele, saavutada absoluutne tehniline suveräänsus (sooloepisood saab lõpuni viia veelgi kindlamalt). Baleriin on selleks võimeline.

Ent juba praegu on Kõrb kindlasti see, kes grand pas' ülevaol hoiab (võimekas Viesturs Jansons oli küll kindel partner, ent soolodes andis temalgi tunda reisivõimsus). Kokkuvõtteks on rühm kuidagi tuhm ja vähetantsuline. "Paquita"-taolistes etendustes peab ka viimase rea tantsija olema pärl. Ei saa küll öelda, et ansambli pole, kuid tantsitakse justkui kammitsetult, ehtsa tantsurõõmuta. Kati Ivaste, Ingrid Iteri, Jane Raidmaa jt. soolodes ilmnes siiski midagi, mis lõhet priimabaleriini ja solistide vahel ei lasknud ületamatuks kasvada. Jane Raidmaa sai 17. veebruaril esineda ka Paquitana ja tõestas, et tegemist on perspektiivika noore tantsijaga, kellele see kogemus ainult kasuks tuleb.

Praeguse "Paquita" põhihüda seisneb selles, et ollakse kahe võima-

Õhtu teiste osade koreograafia oli Mai Murdmaalt. Tutu-sime sellega juba 1968. aastal. Tore on tõdeda, et Haydni muusika alusel loodud "Väikese sümfoonia" (varasem "Barokkvariatsoonid") tantsuline lahendus pole aastatega väärtusi minetanud. Koreograafia on hästi muusikas sees ("nähtav muusika", millele orkestrilt koopis paindlikumat-hingestatumat toetust ootaks), huvitav stiilsatsioon. Koreograafilised "hääled" põimuvad põnevalt. Vaid käte puhul pole kõiki barokivõimalusi kasutatud. Domineeriv III positsioon (tegelikult sellele stiilivõttele võõras) muudab käte osa tantsus vaesemaks, kui muusika seda võimaldaks.

See pisiballett on seatud nii, et iga tantsija on siin solist, ühtlasi osaline ansambli. Tatjana Voronina, Ingrid Iter, Kati Ivaste, Tuuli Vilks, Andrei Izmetstjev, Priit Kripson jt. arvestavad seda. Tants oli vaba liigest peenutsemisest, ent kindlasti annaks üldmuljele juurde tantsijatevahelise kontakti selgem esiletoomine (mõned silmapaarid veel õige elatud!).

(Kustav-Agu Püüman, "Sümfoonia" noolid kostüümid on restaureeritud Mari-Liis Küla kavandite alusel). Mustal foonil lööb eriti särama hõbehall. Lühtrid lisavad pidulikkust (sedalaadi detail jäi puudu õhtu esimeses balletis). Nappide vahenditega on loodud ülevõidulik atmosfäär, ilus seos muusikaga.

Sel viisil muusikaga liituvat teravikut ei saavuta kunstnik Bartóki "Völumandariinis" (1989. aasta kujundus). Ilmselt on Püüman lähtunud märksõnast "pööning", mis on kangastunud veidi romantilisena (maalilisena?); Bartóki muusika räigus, julmus, karjeterohkus (dirigendid Vello Pähn ja Jüri Alperden tabasid selle muusika hingust!), Murdmaa koreograafia ekspressiivsus on aga kõike muud kui romantiline.

Mai Murdmaa veerandsajandivanust koreograafiat on varem ja mitmel korral analüüsitud. Kõige rohkem huvitavad praegu Tatjana Kilgas (Prostituut) ja Toomas Rätsepp (Mandariin). Ka nemad eelkäijate taustal! Omal ajal oli Juta Lehiste ja Tiit Randviiru Prostituu-dis jõulist üldistust, ajastutunnetust, milles traagilise alltekstina kõlas äsjajaleitud igiiniimliku tunde kaotamise valu. Tehismaastike külma sära ja suurlinlikku brutaalset ellusuhtumist nägime Kaie Kõrbi tantsus (1989.a. sai ta selles rollis soodsaid hinnanguid ka "Estonia" Itaalia-esinemistel).

Tatjana Kilgas püüab pilku juba oma erilaadse plastikaga. Hea on kontrast pinge ja lõõgastuse vahel. Vahepealne töö teiste tantsustiilidega klassikalise tantsu kõrval on olnud tulemusriikas. Lõtvunud käed ja ülakeha enne kohtumist Völumandariiniga mängivad Prostituu-di kuju loomisele tugevasti kaasa. Kilgas on eelkäijatest soojem ja naiselikum etenduse algusest peale. Nii saab ümbersünd armastavaks Inimeseks varasemast erineva varjundi, ent igal juhul kaasakiskuvalt esitatud.

Toomas Rätsepal on vähem sugestiivset salapära kui eelkäijatel Janis Garancisel ja Tiit Härnil. Mandariini kontuurid on aga kindlasti olemas. Kõik lõigud pole ühtmoodi pingestatud, kohati tantsija nagu eemaldub oma kangelasest (näit. sooloepisood võiks olla ekspressiivsem).

Selles, et "Völumandariin" on balletiõhtu kaasakiskuvaim osa, on ilmsed teened ka kõigil teistel osatähttel: Iiri Mikhejev Vitali

Seekordne balletiõhtu algas *grand pas*'ga Minkuse "Paquitast" (Petipa koreograafia). Sellega tehti panus klassikalist tantsu armastavale publikule ja priimabaleriin Kaie Kõrbile, kes "Estonias" seda varem ei ole tantsinud. Debüüdi tegi põnevaks Tallinna "Paquita"-traditsioon, mille avas Eesti esimene priimabaleriin Lilian Looring (Litvinova-stuudio etendus) ja jätkas Tallinna Balletikooli lavastus 1966. aastal (peaosades Olga Tšitšerova ja Aleksandr Bogatõrjov). Etendus lõi laineid ka Moskoas ja pani aluse meil kasvanud Bogatõrjovi hilisemale karjäärile Suures Teatris. Ehtbaleriinliku elegantsiga on "Estonias" "Paquita" nimiosa tantsinud Tiit Randviir (1969, 1975) ja teisedki esibaleriinid. See paneb võrdlema!

Tavakohaselt interpreteeritakse Paquitat paraadrollina (vrd. jäätantsu demonstratsioonesisinemine). Kaie Kõrb jätkab traditsiooni, milleks tal on ka kõik eeldused olemas: ilusajoonelised käte-jalgade liigutused *adagio*'ks, täiustunud pöördetehnika paarisantsus, efektsed hüpped (pas de chat!). See tants toob lavale pidupäevameeleolu, milles peitub eriline sära. Võrdlusest varemolnuga tuleb baleriin tänu isikupärale võidukalt välja. Itaallased kasutavad sellise suurusjärguga tähe puhul terminit *ballerina assoluta*. Kasutaksin minagi, kui ei teaks, et baleriin on võimeline sellest materjalist (tantsutehnika!) veelgi rohkem üle olema. Esietenduseelne nädal oli liiga

Kokkuvõtteks on rühm kuidagi tuhm ja vähetantsuline. "Paquita"-taolistes etendustes peab ka viimase rea tantsija olema pärl. Ei saa küll öelda, et ansambelit pole, kuid tantsitakse justkui kammitsetult, ehtsa tantsurõõmuta. Kati Ivaste, Ingrid Iteri, Jane Raidmaa jt. soolodes ilmnes siiski midagi, mis lõhet priimabaleriini ja solistide vahel ei lasknud ületamatuks kasvada. Jane Raidmaa sai 17. veebruaril esineda ka Paquitana ja tõestas, et tegemist on perspektiivika noore tantsijaga, kellele see kogemus ainult kasuks tuleb.

Praeguse "Paquita" põhihüda seisneb selles, et ollakse kahe võimaluse vahemil. Pole seda uudsuse, noorustiku hulljulguse sarmi, mis oli omaaegses balletikooli etenduses, ega ole ansambliga jõutud ka meistriklassi, kuhu Kaie Kõrb kaheldamatult kuulub.

satsioon. Koreograafilised "hääled" põimuvad põnevalt. Vaid käte puhul pole kõiki barokivõimalusi kasutatud. Domineeriv III positsioon (tegelikult sellele stiilivõttele võõras) muudab käte osa tantsus vaesemaks, kui muusika seda võimaldaks.

See pisiballett on seatud nii, et iga tantsija on siin solist, ühtlasi osaline ansambelis. Tatjana Voronina, Ingrid Iteri, Kati Ivaste, Tuuli Vilks, Andrei Izmetstjev, Priit Kripson jt. arvestavad seda. Tants oli vaba liigest peenutsemisest, ent kindlasti annaks üldmuljele juurde tantsijatevahelise kontakti selgem esiletoomine (mõned silmapaavid veel õige elutud!).

Võrreldes "Paquitaga", milles teiste kohal kõrgus silmanähtavalt soolopaar, on mulje "Väikesest sümfooniast" ühtlasem. Seda toetab "valmis" kunstnikutöö

tuudi kuju loomisele tugevasti kaasa. Kilgas on eelkäijatest soojem ja naiselikum etenduse algusest peale. Nii saab ümbersünd armastavaks Inimeseks varasemast erineva varjundi, ent igal juhul kaasakiskuvallt esitatud.

Toomas Rätsepal on vähem sugestiivset salapära kui eelkäijatel Janis Garancisel ja Tiit Härmil. Mandariini kontuurid on aga kindlasti olemas. Kõik lõigud pole ühtmoodi pingestatud, kohati tantsija nagu eemaldub oma kangelasest (näit. sooloepisood võiks olla ekpressiivsem).

Selles, et "Volumandariin" on balletiõhtu kaasakiskuvaim osa, on ilmsed teened ka kõigil teistel osatäitjatel: Jüri Mihhejev, Vitali Nikolajev, Mihhail Netšajev (kurjategijad), Toomas Jõõger (härrasmees), Kristjan Härm (nooruk) jt. annavad parima.

"Paquita", "Väikesest sümfoonia" ja "Volumandariini" taastulek "Estonia" repertuaari lähtub ilmselt põhimõttest — igaihele midagi. Teater on seejuures arvestanud olemasolevaid võimalusi — mitte ainult lavastuskulusid, vaid ka trupi noorenemist, mitme solisti eemalolekut, mitme tantsija lahkumist.

Ja miks ei võiks ballettki vahetevahel pöörduda varem läbiproovitud repertuaari poole, teised žanrid teevad seda ju ühtepuhku! Igatahes, tantsijatel on, mida tantsida. Oleks vaid vaatajatel tahtmist selle vastu huvi tunda.

HEINO AASSALU